

วรรณคดีเกี่ยวของ

คำว่า Literacy (การรู้หนังสือ) มาจากคำว่า Literate ซึ่งมีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า Literatus หรือ Litera Letter ซึ่งมีความหมายว่า รู้หนังสือ หรือคนที่รู้หนังสือ¹

คำว่า Literacy ใ้คมีผู้ให้ความหมายไว้แตกต่างกันออกไปด้วย ต่อ เสนอบุตร ใ้ความหมายของคำ Literacy ใ้แปลว่า สภาพการรู้หนังสือ หรือสภาพที่สามารถอ่านออก และเขียนใ้ได้²

วิลเลียม อัลแลน เนลสัน (William Allan Neilson) ใ้คใ้ความหมายของคำว่า Literacy ว่าเป็นสภาพการอ่านออกและเขียนใ้ได้เช่นกัน³

ยูเนสโก (UNESCO) ใ้คใ้ความหมายของคำว่า Literacy ใ้ในปีพ.ศ. 2480 ว่า สภาพที่ใ้สามารถที่จะอ่านและเขียนข้อความง่าย ๆ สั้น ๆ ใ้ในชีวิตประจำวันของเขาใ้ได้

ต่อมาใ้ปี พ.ศ.2505 ยูเนสโก ใ้เห็นว่าการรู้หนังสืออย่างใ้เดียวใ้ไม่พอ ต้องใ้ไร้การรู้หนังสือใ้ให้เป็นประโยชน์ต่อชีวิตประจำวันของเขาด้วย ดังนั้นจึงใ้ใ้เรียกว่า Functional Literacy ซึ่งใ้มีความหมายว่าเป็นสภาพที่บุคคลใ้มีความรู้และทักษะอันจำเป็นที่ใ้จะช่วยให้เขาใ้มีส่วนร่วมกับกลุ่ม หรือสังคมของเขา ซึ่งทักษะเหล่านั้นใ้ก็คือ การอ่าน

¹ Oxford University, The Compact Edition of The Oxford English Dictionary, Volume I : A-O. (U.S.A. Oxford University Press, 1971), Col.341, p.1638

² ต่อ เสนอบุตร, New Model English & Thai Dictionary (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชจำกัด, 2518), หน้า 310.

³ William Allan Neilson, Webster's New International Dictionary of The English Language, 2d ed. (New York : G&C Merriam Company Publish Spring Field Mass, 1955),p.1578.

การเขียน และการคิดเลข เป็น ซึ่งช่วยในการพัฒนาตนเอง และสังคมด้วย โดยให้
มาตรฐานที่จะยอมรับว่า Functional Literacy ได้เท่ากับทักษะในการอ่าน การ
เขียน และการคิดเลข เท่ากับจำนวนผู้ที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาแล้ว¹

ในปีพ.ศ. 2508 ในการประชุมคณะกรรมการศึกษาของยูเนสโกที่กรุงเทพมหานคร
ประเทศอิหร่านได้กล่าวว่า ขบวนการอ่านออก และเขียนได้จะช่วยให้มีโอกาสได้รับข่าว
สารอันจะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงมาตรฐานในการดำเนินชีวิต ไม่ได้ให้มีความรู้
เฉพาะความรู้พื้นฐานในชั้นประถมศึกษาเท่านั้น แต่จะให้ความรู้ในด้านการศึกษา การ
เพิ่มผลผลิต การมีส่วนร่วมในสังคมในฐานะพลเมืองของประเทศ ช่วยให้เข้าใจสภาวะ
แวดล้อมของโลก ตลอดจนวัฒนธรรมพื้นฐานของมนุษย์²

วิเรนดรา ไตรพัทธิ (Virendra Tripathi) กล่าวว่า ผู้ที่สามารถอ่าน และ
เขียนได้เฉพาะที่เคยอ่านมาเท่านั้นเรียกว่าพวก Neo - Literate ลักษณะที่ผู้อ่านพัฒนา
ความสามารถในการอ่านและเขียนของเขาทุกวันนี้คือ การรู้หนังสือ (Functional
Literacy) โดยที่ผู้นั้นจะต้องสามารถคิดเลขพื้นฐานได้ด้วย พร้อมทั้งมีการวางแผนเพื่อ
ให้ได้สิ่งที่ต้องการ³

จากรายงานการประชุมครั้งสุดท้ายของเจ้าหน้าที่ในการเตรียมการอ่าน และวัสดุ
การอ่านในเอเชียได้กล่าวว่า Literacy มี 2 พวก คือ

1. Traditional Literacy เป็นสภาพการรู้หนังสือเบื้องต้น โดยมีทักษะ
ด้านการอ่าน การเขียน และการคิดเลข รวมทั้งความรู้พื้นฐานในด้านสังคม วัฒนธรรม

¹ Virendra Tripathi, A Guide to Functional Literacy for Literacy
Administor and Workers. (Lucknow : Literacy House Lucknow, 1970), p.6.

² Ibid., p.77.

³ Ibid., p.8.

และกฎหมาย

2. Functional Literacy เป็นสภาพการรู้หนังสือนอกเหนือไปจากการอ่าน การเขียน และการคิดเลขเป็นแล้ว ยังรวมไปถึงความฉลาด และทักษะในการใช้ความคิด การวางแผนงาน ความรู้ความเทคนิค การเศรษฐกิจ และการพัฒนามาตรฐานการดำรงชีวิต¹

อาจกล่าวได้ว่า Functional Literacy คือ สถานภาพของบุคคลที่มีความรู้ และทักษะอันจำเป็นที่จะทำให้เขามีส่วนรวมในชุมชนหรือสังคมของเขา โดยทักษะการอ่านออก เขียนได้ และคิดเลขเป็น จะเป็นพื้นฐานในการพัฒนาตนเองและสังคมของเขา

การศึกษาเกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้ในการวัดระดับการรู้หนังสือ ได้มีผู้ทำการวิจัยไว้ดังนี้

ฝ่ายวิชาการ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ทำการวิจัยสภาพการรู้หนังสือของผู้จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้แบบสอบถามวัดความรู้ 4 ด้าน คือ ข้อทดสอบอ่านออกเสียง ข้อทดสอบอ่านไทย ข้อทดสอบเขียนไทย และข้อทดสอบเลขคณิต พร้อมทั้งแบบสำรวจภูมิหลัง โดยใช้ทดสอบกับผู้เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในเวลาต่าง ๆ กัน โดยใช้เกณฑ์ในการตัดสินคือ ผู้ที่สอบผ่านต้องได้คะแนนรวมเกินครึ่ง ผลการวิจัยพบว่า ผู้จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความสามารถพอที่จะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ร้อยละ 67 และพบว่าผู้ที่กำลังเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความรู้หนังสือพอประมาณ เมื่อจบใหม่ ๆ

¹ Unesco Regional Office for Education in Asia, Work - Oriented Functional Literacy : Reading and Follow-up Materials. (Bangkok : Unesco Regional Office for Education in Asia, 1969), p.3-4.

ในระยะ 1 - 3 ปี ระดับการรู้หนังสือจะลดลง เมื่อจบแล้ว 4 - 6 ปี ระดับการรู้หนังสือจะเพิ่มขึ้น และเมื่อจบแล้ว 10 ปีขึ้นไป มีการรู้หนังสือเท่ากับผู้ที่อยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4¹

วิเรนดรา ไตรพัทธี (Virendra Tripathi) ได้ศึกษาเกี่ยวกับระดับการรู้หนังสือของคนในประเทศอินเดียในปี 2504 โดยใช้แบบทดสอบการรู้หนังสือ (Functional Knowledge Test) ซึ่งประกอบด้วยแบบทดสอบ 4 ชุด คือ แบบสอบการอ่าน แบบสอบอ่าน และเขียน แบบสอบคณิตศาสตร์แบบง่าย ๆ และแบบสอบความรู้ที่นำไปใช้ได้ (Functional Knowledge Test) พบว่าโดยเฉลี่ยแล้วในประเทศอินเดียมีผู้รู้หนังสือร้อยละ 24 เป็นชายร้อยละ 34.4 เป็นหญิงมีร้อยละ 12.3 พร้อมทั้งคาดคะเนความก้าวหน้าของการรู้หนังสือในอนาคตว่าในปี 2513 จะมีผู้ที่รู้หนังสือถึงร้อยละ 34²

ซิมมอนส์ (Simons) ศึกษาเกี่ยวกับระดับการรู้หนังสือของประเทศตุนิเซีย โดยใช้แบบสอบถามผลสัมฤทธิ์ในการอ่าน และการคิดเลข โดยทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง 60 คน ปรากฏว่า ผู้ที่จบการศึกษามัธยมศึกษา 60 % มีการรู้หนังสืออยู่ในระยะเริ่มแรก คืออ่านเข้าใจประโยค และคำศัพท์ง่าย ๆ 30 % เป็นผู้รู้หนังสือในระดับปานกลาง และอีก 10 % นับเป็นผู้รู้หนังสือในระดับใช้การได้ คือสามารถอ่านหนังสือพิมพ์เข้าใจได้³

อาห์เหม็ด (Ahmed) ทำการวิจัยผู้เข้าร่วมโครงการทดลองการศึกษาแบบเบ็ดเสร็จในประเทศแซมเบีย (Zambia) จากกลุ่มตัวอย่าง 314 คน ทดสอบด้วยแบบสอบ 4 ชุด คือแบบสอบความเข้าใจในการอ่านข่าวสาร แบบสอบความเข้าใจในการใช้เครื่องมือ แบบสอบความสามารถในการเขียน และแบบสอบวิชาเลขคณิต พบว่าผู้ทจบ

¹ กระทรวงศึกษาธิการ, กรมสามัญศึกษา, สภาพการรู้หนังสือของผู้จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2513), หน้า 37 - 40.

² Virendra Tripathi, A Guide to Functional Literacy for Literacy Administrators & Worker.

³ John L. Simons, "Towards and Evaluation of Literacy and Adult Education in Developing Country : A Pilot Study," Literacy Work. (January 1972), :80 - 83.

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความคงอยู่ของคะแนนการรู้หนังสือสูงกว่าผู้ที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3, 2 และ 1 ตามลำดับ และผู้ที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แล้วยังอายุอยู่ในช่วง 15-19 ปี มีความคงอยู่ของการรู้หนังสือสูงกว่ากลุ่มที่มีอายุมากกว่า 46 ปีขึ้นไปอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความมีนัยสำคัญ .01¹

มยุรี ศรีชัย ทำการวิจัยเปรียบเทียบระดับการรู้หนังสือของผู้จบการศึกษานักเรียนระดับสอง กับนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ว่าแตกต่างกันหรือไม่ และมีความรู้เทียบเท่ากันที่จบชั้นประถมศึกษาชั้นใด โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับสอง จำนวน 225 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 3, 4 และ 5 กลุ่มละ 200 คน จากโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยวัดระดับการรู้หนังสือด้วยแบบทดสอบมาตรฐานวิชาเลขคณิตฉบับ 1 ก และ 2 ก และวิชาภาษาไทย ระดับประถมศึกษาตอนต้น ของกองการประถมศึกษาตอนต้น กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พบว่าระดับการรู้หนังสือของผู้จบการศึกษานักเรียนผู้ใหญ่ระดับสอง ทำก่านักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แต่สูงกว่านักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3²

สมทรง อัสวกุล ทำการวิจัยระดับการรู้หนังสือของผู้สำเร็จโครงการศึกษานักเรียนผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ และเปรียบเทียบกับระดับการรู้หนังสือของนักเรียนที่จบชั้นประถม 4 ว่าแตกต่างกันหรือไม่ และมีความรู้เทียบเท่ากับนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาชั้นใด โดยใช้อยู่สำเร็จการศึกษาจากโครงการแก้ไขการไม่รู้อักษรเบ็ดเสร็จจังหวัดขอนแก่น จำนวน 50 คน กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 3 และ 4 จากโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด อำเภอมือเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยวัดระดับการรู้หนังสือด้วยแบบทดสอบมาตรฐานวิชาเลขคณิต ฉบับ 1 ก และ 2 ก กับวิชาภาษาไทยระดับประถม

¹Ahmed Mustag, "Retention of Literacy Skills in Adults,"

Literacy Work 2 (May 1973) : 43 - 54

²มยุรี ศรีชัย, "ระดับการรู้หนังสือของผู้จบการศึกษานักเรียนผู้ใหญ่ระดับสอง" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516).

ศึกษาตอนต้น ของกองการประถมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เช่นเดียวกับ มยุรี ศรีชัย ผลการวิจัยปรากฏว่า ระดับการรู้หนังสือของผู้สำเร็จการศึกษาจากโครงการแก้ไขการไม่รู้หนังสือแบบเบ็ดเสร็จไคยะแมน เฉลี่ยต่ำกว่านักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แต่สูงกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของมยุรี ศรีชัย¹

กุหลาบ หวังคีศรีสกุล ทำการวิจัยเกี่ยวกับความคงอยู่ของการรู้หนังสือของผู้จบการศึกษาจากโครงการแก้ไขการไม่รู้หนังสือแบบเบ็ดเสร็จ เปรียบเทียบกับความคงอยู่ของการรู้หนังสือของผู้จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และศึกษาว่าที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้านจะมีอิทธิพลต่อความคงอยู่ของการรู้หนังสือของผู้จบจากโครงการแก้ไขการไม่รู้หนังสือแบบเบ็ดเสร็จ และผู้จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หรือไม่ โดยสุ่มตัวอย่างจากผู้จบการศึกษาจากโครงการแก้ไขการไม่รู้หนังสือแบบเบ็ดเสร็จจังหวัดลำปาง และแพร่ ปีการศึกษา 2514 จำนวน 140 คน และผู้จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำปาง และแพร่ จำนวน 140 คน โดยใช้แบบสอบถามวัดทัศนคติ และภาษาไทยที่สร้างขึ้น มีค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงเท่ากับ 0.74 และ 0.85 ตามลำดับ ปรากฏว่า ผู้ที่จบการศึกษาจากโครงการที่มีการคงอยู่ของการรู้หนังสือต่ำกว่าผู้จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้านมีผลทำให้ความคงอยู่ของการรู้หนังสือของผู้จบการศึกษาจากโครงการ และผู้จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สูงขึ้น เนื่องจากความคงอยู่ของผู้ที่อยู่ในหมู่บ้านที่มีที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้านสูงกว่าความคงอยู่ของการรู้หนังสือของผู้ที่อยู่ในหมู่บ้านที่ไม่มีที่อ่านหนังสือพิมพ์อย่างมีนัยสำคัญ .001²

¹ สมทรง อัสวกุล, "ระดับการรู้หนังสือของผู้สำเร็จการศึกษาจากโครงการแก้ไขการไม่รู้หนังสือแบบเบ็ดเสร็จ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516).

² กุหลาบ หวังคีศรีสกุล, "ความคงอยู่ของการรู้หนังสือของผู้จบการศึกษาจากโครงการแก้ไขการไม่รู้หนังสือแบบเบ็ดเสร็จ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517).

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และกรมสามัญศึกษา ร่วมมือกัน ประเมินผลการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ในด้านการอ่าน การเขียน การคิดเลข และสภาพทั่วไป โดยสุ่มตัวอย่างนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จในภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ 8 เขตการศึกษา 68 ห้องเรียน ครอบคลุมตัวอย่างรวม 1,033 คน ทดสอบควมแบบสอบถามไทยคาบการอ่าน การเขียนคำ และประโยค ความเข้าใจในการอ่าน และแบบสอบเลขคณิต ปรากฏว่า

1. นักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จในภาคภูมิศาสตร์ต่างกัน มีการรู้หนังสือต่างกัน คือ นักศึกษาภาคกลาง ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีการรู้หนังสือดีกว่า นักศึกษาในภาคเหนือ ส่วนนักศึกษภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีระดับการรู้หนังสือไม่แตกต่างกัน
2. นักศึกษาผู้ใหญ่ชายมีระดับการรู้หนังสือมากกว่านักศึกษาหญิง
3. นักศึกษาที่จบหลักสูตรการศึกษานักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จต่างรุ่นกันสอบได้คะแนนไม่ต่างกัน
4. นักศึกษาผู้ใหญ่ที่มีที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้านสอบได้คะแนนสูงกว่ากลุ่มที่ไม่มีที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน แต่นักศึกษาทั้งสองกลุ่มสอบได้คะแนนการคิดเลขเป็นไม่แตกต่างกัน¹

ดกอล นิรันดรศิริโรจน์ ทำการวิจัยระดับการรู้หนังสือของประชากรในอำเภอ วัฏุมบุรี จังหวัดปทุมธานี ที่เรียนดำเร้วเพียงชั้นประถมศึกษาตอนต้น และเปรียบเทียบระดับ การรู้หนังสือปัจจุบันกับระดับการรู้หนังสือปกติโดยสุ่มตัวอย่างจากประชากรนุวัยขจนเพียง ชั้นประถมศึกษาตอนต้น กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสังกัดองค์การบริหาร ส่วนจังหวัด จำนวน 400 คน โดยใช้แบบวัดความรู้ภาษาไทย และเลขคณิตของ กุหลาบ หวังคีศิริสกุล พบว่า ประชากรในอำเภอวัฏุมบุรีจังหวัดปทุมธานี มีการรู้หนังสืออยู่ในระดับ

¹ สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และกระทรวง ศึกษาธิการ, กรมสามัญศึกษา, รายงานการวิจัย : การศึกษานักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ. 2520.

ที่น่าพึงพอใจ และประชากรมีระดับการรู้หนังสือมีปัจจุบัน และระดับความรู้ปัจจุบันวิชาเลขคณิต สูงกว่าระดับการรู้หนังสือปกติ และระดับความรู้ปกติวิชาเลขคณิต¹

กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ได้ทำการสำรวจโดยใช้แบบสำรวจ ทั่ว ๆ ไปสอบถามระดับการศึกษา โดยวิธีสุ่มตัวอย่างจากสตรีภาคใต้ 14 จังหวัด 3,677 คน ภาคเหนือ 17 จังหวัด จำนวน 5,852 ภาคกลาง 24 จังหวัด จำนวน 7,538 คน ภาคตะวันออกเฉียวเหนือ 16 จังหวัด จำนวน 6,964 คน พบว่าในจำนวน ดังกล่าวมีสตรีที่อ่านหนังสือไม่ออก เขียนหนังสือไม่ไ้มากที่สุด คือสตรีในชนบทภาคใต้ 25.87 % รองลงมาคือภาคเหนือ 24.28 % และภาคกลาง 17.30 % ภาคตะวันออก เฉียงเหนือมีน้อยที่สุดคือ 9.45 %²

จากการศึกษาเครื่องมือที่ใช้ในการวัดระดับการรู้หนังสือโดยทั่ว ๆ ไปมักใช้แบบ สอดทักษะ 3 ด้าน คือการอ่าน การเขียน และการคิดเลข แต่จากคำนิยามของยูเนสโก นั้นทักษะ 3 ด้าน ยังไม่เพียงพอที่จะกล่าวว่าเขาเป็นผูู้หนังสือ (Functional Literate) เพราะผูู้หนังสือนั้นจะต้องมีความรู้ และทักษะอันจำเป็นในการที่จะมีส่วน ร่วมในสังคมของเขาอีกด้วย ดังนั้น แบบวัดการรู้หนังสือของคนไทย ควรประกอบด้วย ทักษะ 4 ด้าน คือ การอ่าน การเขียน การคิดเลขเป็น ตลอดจนความรู้ในการดำรง ตนในสังคม ซึ่งได้ศึกษาได้ลงไปในแต่ละด้านดังนี้

002945

¹ถลล นีรันครตีโรจน์, "ระดับการรู้หนังสือของประชากรในอำเภอรัญบุรี จังหวัดปทุมธานี" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกศึกษาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521).

²กระทรวงมหาดไทย กรมพัฒนาชุมชน, รายงานการสำรวจสถานะปัญหาและ ความต้องการของสตรีในชนบท ตามโครงการปรับปรุงการดำเนินงานตามแผนพัฒนาสตรี ของกรมพัฒนาชุมชน (กรุงเทพฯ : กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2521), หน้า 9.

ความถาวรอ่าน

ฉวีวรรณ จึงเจริญ ได้ให้ความหมายของการอ่านดังนี้ - การอ่านหมายถึง การอ่านหนังสือต่าง ๆ ที่เขียนเป็นหนังสือ หรือตัวอักษร จะต้องประกอบด้วยทักษะดังนี้

ก. ทักษะเบื้องต้น หมายถึง การมองเห็นความแตกต่างของตัวพยัญชนะ การกรอกสายตา การกวาดสายตา การอ่านในใจ การเปิดหนังสือหน้าต่าง ๆ ฯลฯ

ข. กิจกรรมการอ่าน หมายถึง เมื่อผู้อ่านมีทักษะ และประสิทธิภาพในการอ่านแล้วก็สามารถที่จะอ่านได้คือ ผู้อ่านจะสามารถอ่านเรื่องราวจากบทความในหนังสือประเภทต่าง ๆ ได้¹

ฮาล์ฟเนอร์ (Halfner) กล่าวว่า กระบวนการอ่านมี 4 ชั้น คือ

1. ผู้อ่านเปล่งเสียงออกมาจากตัวอักษร
2. ผู้อ่านเข้าใจความหมาย
3. ผู้อ่านมีปฏิกิริยาตอบสนองที่อ่าน
4. ผู้อ่านนำบางส่วนจากสิ่งที่อ่านไปใช้²

เฮร์ริ (Herri) ได้กล่าวว่า ทักษะในการอ่านจะประกอบด้วย

1. ทักษะในการจำ และวิเคราะห์คำ ได้แก่ รู้จักแยกเสียง และรูปของตัวอักษร รู้จักคำ และรูปร่างของคำ รู้จักคำจากความหมายของประโยค รู้จักคำจากรูปประโยค
2. ทักษะในการเข้าใจความและแปลความ ได้แก่ จินตนาการกว้าง ๆ สรุปใจความสำคัญ ขอความ วิจารณ คากคะเน ปฏิบัติตาม เปรียบเทียบ สรุปความคิด

¹ฉวีวรรณ จึงเจริญ, เอกสารประกอบการสัมมนาเพื่อศึกษา หลักสูตรประถมศึกษา และมัธยมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, [ม.ป.พ., ม.ป.ป.].

²Lawrence E. Halfner and Hayden B. Jolly, Pattern of Teaching Reading in Elementary School, (New York : The Mac - Millian Company,

เห็น เรียงลำดับเรื่องราว นำมาแก้ปัญหา พิสูจน์และสร้างสรรค์

3. ทักษะในการศึกษา เช่น อ่านเร็ว อ่านใจ อ่านจำรายละเอียด รุ
แหล่งหาความรู้ เป็นต้น

4. ทักษะในการแสดงออกถึงคุณค่า ความซาบซึ้ง และความพอใจ ฯลฯ คือ
รู้จักประเภทของหนังสือที่อ่าน เช่น โคลง ฉันท์ การเมือง ประวัติศาสตร์ ฯลฯ
เป็นต้น อาจได้ถูกจังหวะวรรคตอน เข้าใจ และแปลความหมายของเสียงที่ใช้อ่านได้
สรุปแนวคิด และคำนิยมได้ ตลอดจนเขียนหนังสือได้

5. ทักษะในการประเมินผล เช่น สำนวญความประทับใจ วิจัยความคิด
และภาษาของผู้เขียนได้ เข้าใจความแตกต่างของความคิดเห็นกับความเป็นจริง เป็นต้น¹

ทิงเกอร์ (Tinker) กล่าวว่า ความเข้าใจเป็นจุดหมายปลายทางของการ
อ่านทุกชนิด ดังนั้น จึงควรส่งเสริมความเข้าใจในการอ่านให้มาก คนจะเป็นนักอ่านที่ดี
เพียงใดขึ้นอยู่กับความเข้าใจความหมายของศัพท์ และเข้าใจเรื่องที่อ่านเป็นอย่างดี²

สตอเฟอร์ (Stauffer) ยังกล่าวอีกว่า การอ่านมีความหมายมากกว่า
ขบวนการสะสม ความจำชื่อ ตัวอักษร และเสียง หรือการเปล่งเสียงออกมาเป็นคำ
และประโยค แต่ผู้อ่านจะได้รับความสนใจ ความสุข ความพอใจที่มีอยู่ในสิ่งที่อ่าน และ
มีผลต่อตัวผู้อ่าน³

¹Herri E. Selma, Learning Activities for Reading, 2d ed.
(Iowa : WM. G Brown Company, 1973) , p.135.

²Miler A. Tinker, Teaching Elementary Reading, (New York :
Appleton Century Grafts, 1952), p. 19, 90.

³Russel G. Stauffer , Teaching Reading as a Thinking Process ,
(New York : Row Publisher , 1969), p.5.

จะเห็นได้ว่าทักษะการอ่านออกเสียง เป็นเพียงทักษะเบื้องต้นของการอ่านเท่านั้น ส่วนสำคัญของงานที่สำคัญก็คือความเข้าใจในการอ่าน ซึ่ง ชวาล แพร์ตกุล ได้กล่าวถึงความหมายของการอ่านตรงกับที่เอริคโกลดาวไววา ความเข้าใจในการอ่านจะต้องประกอบด้วย

1. การแปล (Translation) หมายถึง การแปลเรื่องราวเดิมให้ออกมาเป็นคำใหม่ภาษาไทย หรือแบบใหม่ โดยแปลความได้ 3 แบบ คือ

- 1.1 แปลความจากระดับหนึ่งไปสู่ระดับหนึ่ง
- 1.2 แปลสัญลักษณ์จากเครื่องหมายไปสู่อีกแบบหนึ่ง
- 1.3 การถอดความจากภาษาหนึ่ง ไปยังอีกภาษาหนึ่ง

2. การตีความ (Interpretation) เป็นการเอาความหมายเดิมมาบันทึกเรียบเรียงใหม่ ร้อยกรองใหม่ หรือมองเรื่องราวเดิมในแง่ใหม่ การค้นหา และเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของส่วนย่อยได้ภายในเรื่องราวนั้น การขยายเรื่องราวต่าง ๆ จนเป็นข้อสรุปได้

3. การขยายความ (Extrapolation) เป็นการขยายความคิดให้กว้างลึกซึ้ง และไกลกว่าข้อเท็จจริงที่มีอยู่ สามารถประเมิน คาดคะเน หรือพยากรณ์ล่วงหน้าในความคิดเชิงจินตนาการ ได้¹

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสร้างแบบวัดการรู้หนังสือชุดการอ่าน เพื่อวัดความเข้าใจในการอ่านเท่านั้น โดยไม่คำนึงถึงความสามารถในการออกเสียง เพราะในชีวิตประจำวันนั้น เราไม่อ่านออกเสียง แต่เราอ่านจับใจความ คืออ่านเพื่อรู้เรื่อง และเข้าใจเรื่อง ดังนั้นการอ่านที่จัดเป็นการรู้หนังสือ (Functional Literacy) ควรเป็นการอ่านเพื่อจับใจความ หรือเป็นการอ่านเพื่อเข้าใจความ ซึ่งตรงกับการวัดระดับการรู้หนังสือทุกครั้ง จะต้องวัดความเข้าใจในการอ่านเสมอ เช่น แบบวัดของ กุหลาบหวังคีรีวิตกุล².

¹ชวาล แพร์ตกุล, เทคนิคการวัดผล (พระนคร : อักษรเจริญทัศน์, 2516), หน้า 227 - 246.

²คู่มือ หน้า 13.

แบบวัดของอาเหม็ด (Ahmed)¹ เป็นต้น

ความการเขียน

ฉวีวรรณ จึงเจริญ ได้ให้ความหมายของการเขียนว่า การเขียน หมายถึง การถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดลงไปในตัวหนังสือ ซึ่งจำเป็นต้องมี

1. ทักษะการเขียน การฝึกขอเขียน การคัดลายมือ การเขียนเป็นคำ หรือประโยคใ้ถูกต้อง เขียนโดยแมงวรรคตอน หรือย่อหน้าให้จบเรื่อง

2. เขียนใ้ถูกต้องตามแบบเขียนต่าง ๆ เช่น เขียนจากประสบการณ์ของตนเอง เขียนรายงาน เขียนจากความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ เขียนขอเรื่อง ขอความ เขียนกลอน และเขียนนิยาย²

เปลื้อง ณ นคร ให้ความหมายของการเขียนว่า "การเขียน" คือ การแสดงความคิด ความรู้สึก และความรู้อยู่ใ้ใจใ้ผู้อื่น³

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ และประภาศรี สีหอำไพ กล่าวว่ การเขียน คือ การแสดงความคิดออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้ผู้อื่นอ่าน และเข้าใจความคิดของผูเขียน⁴

การเขียนที่จำเป็นใ้ความเป็น Functional Literacy นั้น ควรเป็นการ

¹คูหา 12.

²ฉวีวรรณ จึงเจริญ, เอกสารประกอบการสัมมนาเพื่อศึกษาหลักสูตรประถมศึกษา และมัธยมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

³เปลื้อง ณ นคร, คำบรรยายวิชาการประพันธ์ และหนังสือพิมพ์. (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2514), หน้า 6.

⁴ฐะปะนีย์ นาครทรรพ และประภาศรี สีหอำไพ, ภาษาไทยสำหรับครู (กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519), หน้า 9.

เขียนที่มีอยู่ในชีวิตประจำวันมีไม่มากนัก เช่น การเขียนจดหมาย การจดบันทึก การทำบัญชี การจรรยาการ เป็นต้น จะเห็นได้ว่าเป็นการเขียนข้อความที่ไมยง และไม่มีระเบียบแบบแผนนัก ดังนั้น ถ้าจะวัดความสามารถในการเขียนนี้ เป็น Functional Literacy แล้ว ควรจะวัดทักษะในการเขียน อันประกอบด้วย การฝึกขอเขียน การเขียนเป็นคำ และเป็นประโยคโคฎกตอง การเวนวนรรค และยอหนา ซึ่งตรงกับงานวิจัยของวิลเลียม เอ แมคคาร์นีย์ (William A. McCartney) ซึ่งได้ศึกษาความสามารถในการเขียนของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยฮาวาย โดยใชขอทดสอบแตงความแบบปรนัย พบว่า ความรู้ทางไวกรรม และคำศัพท์สัมพันธ์กับความสามารถในการเขียน และสามารถใชแบบทดสอบเรียงความแบบปรนัยวัดความสามารถในการเขียนได้¹ เช่นเดียวกับวรรณภา บัวเกิด ได้ทำการศึกษาความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างการเขียนกับทักษะในการเขียนเรียงความ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า โครงสร้างการเขียนสัมพันธ์กับทักษะในการเขียนเรียงความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3²

๙ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสร้างแบบวัดการรู้หนังสือ ชุดการเขียน ให้วัดความสามารถในการเขียน คือวัดโครงสร้างในการเขียน เช่น การสะกดคำ การเขียนคำ การเขียนประโยค การใ้คำให้เหมาะสม การรู้จักคำ และความหมายของคำ เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อความสะดวกในการใช้แบบวัด และให้แบบวัดนี้เป็นปรนัยขึ้น

¹ William A McCartney, "The Development of an Objective Instrument for Measuring the Writing Ability of College Freshmen." Dissertation abstracts International, 23 (January 1963). :2375 - A.

²วรรณภา บัวเกิด. "ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างการเขียนเรียงความ และทักษะการเขียนเรียงความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกมัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520.

๖ ๖ การการคิดเลขเป็น

วีเรนตรา ไตรพัทธี (Virendra Tripathi) กล่าวว่า การคิดเลขใน Functional Literacy ต้องเป็นการคิดเลขที่เป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน เช่น การชั่ง ติบคชอาหาร ง่าย ๆ การรุมตราการวัด ราคา น้ำหนัก และราคาต่อ 1 หน่วย ... เป็นต้น นอกจากนี้ การรุมตราทาง ๆ เช่น ระบบเมตริกในการชั่ง ตวง วัด และสามารถคำนวณได้อย่างง่าย ๆ¹

เช่นเดียวกัน แบบทดสอบคณิตศาสตร์ ของกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ไคว้ควาเด็กสามารถคิดเลขชั่ง ระบบมาตราเงิน ชั่ง ตวง วัด และดูเวลาเป็นได้ โดยถือหลักสูตรของประโยคประถมต้นเป็นเกณฑ์กำหนดความยากง่าย²

กุหลาบ หวังคีรีรสกุล ได้สร้างแบบทดสอบคณิตศาสตร์ ชั่ง วัด ความรู้ คณิตศาสตร์การการคิดเลขง่าย ๆ การชั่งชั่งสินค้า การชั่ง ตวง วัด เป็นต้น³

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำหลักเกณฑ์เหล่านี้มาสร้างแบบวัดการรู้หนังสือการการคิดเลข เป็น โดยเป็นโจทย์ที่คัดเลือกแล้ววว่าเรามักพบทั่วไปในชีวิตประจำวัน เช่น การชั่งของขาย ของ การคิดกำไรขาดทุน การชั่งของหักส่วนลด เปอร์เซ็นต์ การแบ่งสิ่งของ การ คิดมาตราเงิน มาตราชั่ง ตวง วัด ตลอดจนการการการการเงินได้ ทาง ๆ โดยผู้วิจัย พยายามสร้างและคัดเลือกกระดั้ความยากง่ายตามระดับชั้น ดังที่มีในหลักสูตรของชั้นประโยคต่าง ๆ

¹ Virendra Tripathi, A Guide to Functional Literacy for Literacy Administrators & Workers. p. II6.

² กระทรวงศึกษาธิการ, กรมสามัญศึกษา, สภาพการรู้หนังสือของผู้จบชั้น ประถมปีที่ 4. หน้า 9.

³ กุหลาบ หวังคีรีรสกุล, "ความคงอยู่ของการรู้หนังสือของผู้จบการศึกษาจาก โครงการแก้ไขการไม่รู้หนังสือแบบเบ็ดเสร็จ." หน้า 35.

ความรู้ในการดำรงตนในสังคม

จากปัญหาการครองชีวิตของคนในชนบท พบว่ามีปัญหา 5 ด้าน ที่ไม่ได้ทำ คือ อาชีพ การอนามัย การเศรษฐกิจ สิทธิและหน้าที่ของพลเมือง¹

วิเรนทรา ไตรพัทธิตี (Virendra Tripathi) ผู้สร้าง Functional Literacy Test ของอินเดียได้พูดถึงความรู้ที่คนทั่วไปควรจะมี สุขภาพอนามัย อาหาร และโภชนาการ การวางแผนครอบครัว หน้าที่พลเมือง และศีลธรรม นอกจากนี้ยังมีหัวข้อที่สำคัญสำหรับแต่ละกลุ่มพิเศษ เช่น ในกลุ่มที่อยู่ในชนบท ก็มีการเกษตร หรือ กลุ่มที่เป็นกรรมกรแรงงาน ก็ควรรู้เกี่ยวกับการฝึกฝนทางอุตสาหกรรม กลุ่มที่เป็นกรรมกรในเมืองก็ควรรู้เกี่ยวกับสหภาพการคา การประกันสังคม กลุ่มกรรมกร และสำหรับผู้หญิงก็ควรรู้การจัดการภายในบ้าน² แต่จากการวิจัยความต้องการของสตรีในชนบทของกรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย พบว่า สตรีส่วนใหญ่เห็นว่าควรเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาหมู่บ้านในหลาย ทั้งในด้านเศรษฐกิจ วิชาชีพ และควรได้รับการบริการด้านสุขภาพอนามัยเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะทางคานอนามัยแม่และเด็ก³

นอกจากนี้ "สายชู" ไค้กล่าวไว้ใน "การลงทุนในการอ่านออกเขียนได้" ว่า "การให้การศึกษาแก่ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศในระดับประถมศึกษาแทบจะไม่ได้สอนอย่างอื่นเลย นอกจากบุงสอนให้เด็กอ่านออกเขียนได้ คิดเป็นแบบคัดอ่านภาษาไทยทั้งคืน . . . รัฐใค้ใจเงินเบ็ดเตล็ดจกวางสามพันดูานบาท เพื่อสอนให้คนอ่านออกเขียนได้ โดยมีโคตบคาคำตามคอปไปเลยวอ แลวจะให้อานอะไร เขียนอะไรคอปไป จึงทำให้เกิด

¹อรรรถ พงษ์สว่าง, "ปัญหาบางอย่างของระบบการศึกษา : ข้อเท็จจริงบางประการ." วารสารการศึกษาผู้ใหญ่ 13 (มีนาคม-เมษายน 2517) หน้า 17.

²Virendra Tripathi, A Guide to Functional Literacy for Literacy Administrators & Workers. p. II7.

³กระทรวงมหาดไทย, กรมพัฒนาชุมชน; รายงานการสำรวจสถานะปัญหาและความต้องการของสตรีในชนบทตามโครงการปรับปรุงการดำเนินงานตามแผนพัฒนาสตรีของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย โดยความร่วมมือจากองค์การยูนิเซฟ หน้า 44 - 45.

การรู้หนังสือขึ้นมาชั่วระยะเวลาหนึ่ง แต่ถ่วงายเหลือเกินที่จะเกิดการลืมการรู้หนังสือในระยะต่อไป . . . การศึกษาที่เขาได้รับไม่เป็นประโยชน์ต่อชีวิตในชนบทของเขาเท่าไรนัก เขาต้องการการศึกษาอื่น ๆ อีกมากที่จำเป็นต่อเขา อาจจะมากกว่าการอ่านออกเขียนได้เสียด้วยซ้ำ เช่น การศึกษาในอาชีพ และหน้าที่ของเขา ความรู้ความเข้าใจที่จะช่วยให้เขาปรับปรุงอาชีพให้ดีขึ้น ทำให้เขาได้มองเห็นความหวังในชีวิต, ชนบทของเขา ตลอดจนวิธีการที่เขาจะติดตามข่าวคราวการเคลื่อนไหวต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ¹

จะเห็นว่า ความรู้ในการดำรงตนในสังคม มีความสำคัญต่อคนมาก ความรู้ที่ตนควรมีเพื่อให้เขาสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพควรมีความรู้ในคาบ การอนามัย การเกษตรกิจ การอาชีพ และสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ สายชู, "การลงพื้นที่ในการอ่านออกเขียนได้." วิทยาสาร, (8 กันยายน 2515), หน้า 9.